

СОЦИАЛИЗАЦИЯ НА ДЕЦАТА В ДЕТСКАТА ГРАДИНА ЧРЕЗ ПРИЛАГАНЕ МЕТОДА НА МАРИЯ МОНТЕСОРИ

Пламена Иванова Цветанова, Виолина Ценова Цолова, Дочка Радославова Данова
Детска градина „Европейчета“, Враца

SOCIALIZATION OF THE CHILDREN AT THE KINDERGARTEN USING MARIA MONTESSORI`S METHOD

Plamena Ivanova Tzvetanova, Violina Cenova Colova, Dochka Radoslavova Danova
Kindergarten „Evropeicheta“, Vratsa

Abstract: The problem of successful socialization will always be relevant, because it depends on how children will grow up, whether they will be successful, happy, good, what kind of people will surround them, whether they will be able to cope with the difficulties that have arisen. The acquisition of social skills and the formation of moral values begins from the first day in the kindergarten, because the child goes through a huge path in his individual development during childhood. The preschool age, like no other, is full of very important achievements in the socialization of children. It is at preschool age that children learn to control their own emotions and gain experience in practical thinking in terms of imagery and subject matter. Children develop voluntary control over behavior and their own actions. At the age of six, preschool children of social cognition are firmly fixed in such a position as „I and society“.

Keywords: socialization, preschool, children, socialization of children.

За съвременната педагогика основополагащи са процесите на социализация и възпитание на личността – те са фундаментални и взаимосвързани. Образованието чрез механизми за социализация може да повлияе на обновяването на обществото.

Социализацията (от лат. *socialis* – публичен) е термин, използван от социолози, социални психолози, антрополози, политолози и педагози. Това е процес на наследяване и разпространение на норми, обичаи, ценности и идеологии, придобиване на уменията и навици на индивида, необходими за участието в активния живот на обществото.

Първото съществено качество за социалното развитие на детето е концентрацията. Тя определя цялата основа на неговия характер и социално поведение. За да формира това качество, детето се нуждае от неща, върху които да се концентрира [1]. Човек става социално същество само ако се приеме, че има благоприятна социална среда. Педагогическите основи за единството на социализацията и възпитанието, които трябва да бъдат осъществени в педагогически ситуации, подготвят детето за съзнателен поведенчески избор.

Мария Монтесори е една от първите лекари – жени в Европа, университетски преподавател и изтъкнат поддръжник на женските права. Тя прекарва много години, работейки с деца в Италия, Индия и пътува на различни места, споделяйки какво е научила.

Методът на Мария Монтесори изследва и поддържа естественото развитие на децата (надарени, слепи, умствено изостанали, бедни, богати). Нейният метод на образование е модел, в който деца с различни умствени и физически възможности живеят и учат в естествена среда, в смесени възрастови групи, а това много наподобява обществото, в което ще живеят като възрастни. Всяко дете притежава вътрешна сила, която го кара да расте и учи, и това може да бъде наблюдавано в спонтанните му занимания. Следвайки вътрешната си интуиция, детето намира собствен начин на учене и удовлетворение в работата си. Истинската умствена работа не изтощава, а по-скоро подхранва духа на детето. Основните принципи на това възпитание са: самостоятелност на детето; свобода в установени граници; естествено психологическо, физическо и социално развитие на детето. Монтесори вярва, че желанието на малкото дете за независимост от възрастните трябва да бъде уважавано, подкрепяно в процеса на образование, за да израсне силен и отговорен човек. И следователно една от значимите цели на Монтесори образованието е възпитание на свободна, независима, самоуправляваща се и отговорна личност. Мотото на детето е „Аз самият!“. „Помогни ми да го направя сам!, е най-важното за учители и родители в образованието според системата на М. Монтесори.

В процеса на социализация и развитие всички деца усвояват алгоритмите на основните културни категории (норми, ценности, пространство, включително лично; движение, време, общество като прос-

пространство на взаимното взаимодействие с възрастни, връстници, по-млади; флора и фауна и др.). Пространството, в което детето живее и учи, е подготвено (зони на практически живот, сензорни, математика, език и космос) за самообучение. Основната цел на възрастните е да формират мотивация и интерес у детето и то да учи само. Разбира се всяко затворено пространство подпомага концентрацията. Навсякъде по света, когато хората искат да се концентрират, те търсят място, предвидено за това. В подготвеното пространство има само по един екземпляр от всеки предмет и ако някое помагало се използва, когато друго дете го иска, последното, ще изчака, докато предметът бъде оставен. От това произтичат важни социални качества. Детето разбира, че трябва да уважава работата на другите не защото някой е казал, че така трябва, а защото това е реалност, с която то се сблъсква в ежедневието си. Има само един предмет, който трябва да подели между много деца, така че не им остава нищо друго, освен да изчакат. [1]

И тъй като това се случва всеки час от всеки ден в продължение на години, идеята за зачитане на другите и за изчакване на своя ред става обичайна част от един живот, който става все по-зрял. От това произтича промяна, адаптация, която не е нищо друго, освен раждането на самия социален живот. [1]

Всички тези прости повтарящи се упражнения учат детето на дисциплина, ред на действия и независимост, доближават се до естествената способност за концентрирана работа. Развиването на способностите е една от най-важните характеристики на личността на човека. Способността да се концентрира, съсредоточаването върху извършването на домашни упражнения с възрастта ще бъде полезно за него за същото целенасочено изучаване на букви, броене, дробни.

Колкото по-рано започнем да възпитаваме у децата желанието да постигат собствените си цели, толкова по-скоро ще създадем силни, а следователно и независими, и свободни хора. Колкото по-рано детето се научава да се справя без помощта на възрастен, толкова по-рано ще овладее необходимите житейски и образователни умения и лични качества като инициативност, независимост, отговорност за своите решения. Основата на независимостта като неразделно качество на личността е положена на границата на яслена и предучилищна възраст в различни видове детски дейности (игра, конструиране, рисуване, пеене, слушане на художествено слово и др.).

За Мария Монтесори детето е в центъра на педагогическия процес и то може да се развива самостоятелно [1]. Но дали то ще може да извърши този сложен процес пълноценно без постоянно подпомагане? Помощта на учителя, която допълва усилията на детето, е да създаде спокойна атмосфера, където детето може лесно и без усилие да разкрие собствения си потенциал и талант, както и да се адаптира към външния свят, а учителят да реализира не само своите професионални, но и лични качества.

Трябва да изградим доверие към учителя, защото той е „свидетел“ на социализацията на децата, на първите им опити да завоюват място в детската група. Важно е умението за „правилно“ общуване (социалната роля – детето, като член на екипа) да започне да се формира в детската градина. Предучилищната възраст като никоя друга е пълна с много важни постижения в социализацията на децата. Те се учат да овладяват собствените си емоции и придобиват опит в практическото мислене в образен и предметен план. Децата развиват контрол върху поведението и собствените си действия. Докато растат и съзряват, те все повече се потапят в познанието и разбирането на различни модели и връзки между части от социалния живот. Те се ориентират в пространствено времеви отношения и разбират причинно следствени връзки на събития.

Монтесори учителят е различен. През целия си живот той развива в себе си качества като оптимизъм, толерантност, доверие, разбиране. Той насърчава желанието им да бъдат независими, уважава мнението им. Учителят трябва да има вяра, че детето ще се разкрие чрез работата си. То ще покаже истинския си характер, чак когато се захване с дейност.

Формирането на социални умения и адаптация реализираме чрез провеждането на педагогически ситуации, стимулиращи овладяването на морално поведение и ценности у децата. Важен фактор за пълната социализация на децата е и включването на родителите в майсторски класове с различни теми.

Фигура 1. Първи сутрешен кръг

Пример за ефективна социализация на детето е рутинен момент в ежедневието на децата: обикновено след сутрешната закуска децата и учителят преминават към първият „сутрешен кръг“ – събират се в кръг на килима и предавайки звънче от ръка на рака, обсъждат събитията, които ги вълнуват, тревожат, възникнали проблеми и разрешаване на разногласия (фиг. 1).

Всяко дете има право да се изказва, всяко има право на собствено мнение. Детето може да говори откровено и да учи само, когато темата на разговор наистина го вълнува. В практиката срещнахме редица трудности, които постепенно преодоляхме: някои от децата не искат да чакат реда си, прекъсват, не слушат другите деца; някои са „затворени“ и не искат да споделят; други изказват „съпротива“ и не желаят да участват в обща дискусия. Способностите да слушаме и изразяваме мислите си, да намираме думи за това, което се случва вътре в нас, способността да съчувстваме, подкрепяме, решаваме проблем, а не да ставаме негов заложник са ключови личностни качества, които искаме да формираме у децата и практиката „първи сутрешен кръг“ ни помага за това.

Целта на доклада е да представим добра педагогическа практика, базиране на приложение на Монтесори метод, чрез която подпомагаме социализацията на децата на прехода между детската ясла и детската градина.

Тема на педагогическата ситуация: „Домашни животни – класификация“

Цели:

- Пряка – класифициране на животните по определен признак.
- Косвена – разбиране на разнообразието на животинския свят, подготовка за научен подход във възприемането и структурирането на взаимовръзките в живата природа. Формиране на представи за домашни животни и ползата от тях, за потребността на човека да отглежда домашни животни.
- Приобщаваща – включване на деца със специални образователни потребности.

Задачи:

- Да се формират у децата елементарни представи за домашните животни, външен вид, къде живеят, с какво се хранят, каква полза носят.
- Да се развиват: внимание, памет, любознателност, въображение, фината моторика, речниковия запас.
- Да се възпита любов и грижовно отношение към домашните животни.
- Да се научат децата да взаимодействат продуктивно в различни дейности, решавайки проблемни ситуации, работейки в малки групи.

Очаквани резултати: В резултат на проведената практика очакваме детето да:

- може да класифицира и групира обекти с цел формиране на понятието „домашни животни“.
- проявява емоционално отношение към домашните животни.
- спазва правила за безопасна поведение при контакт с домашните животни.

Образователни направления: Български език и литература, Околен свят, Изобразително изкуство,

Конструиране и технологии

Предварителна подготовка на учителя:

- Избор на методическа литература по темата.
- Изготвяне на план-сценарий по темата
- Създаване на предметно развиваща среда по темата.
- Изработване на образователни материали и индивидуални работни листа за децата.

Описание на добрата практика

Практиката преминава през следните етапи:

- Представяне на „история“, насочена към изграждане на знания за животните във фермата, грижи за тях.
- Работа в малки групи.
- Обратна връзка – споделяне от децата на работата в малки групи.

Ход на работата:

Децата и учителят се разполагат в кръга и след традиционния поздрав и работа с календара се преминава към мотивационния момент с изложение на темата на ситуацията. Учителят използва история за живота във фермата. В хода на беседа се въвеждат нови думи и понятия (фиг. 2).

Въвеждането на децата в темата става с кратка „история“ за едно дете, което заедно със своето семейство рано сутринта отишло да посети на село своята баба и дядо. Учудването на детето било толкова голямо, когато на входната врата видяло кацнал един петел върху оградата на фермата, който радостно кукуригал и приканвал своето семейство да посрещне гостите. Представяме пред децата семействата на животните, които живеят във фермата – птици – петел, кокошка, пилета; кон, кобила, конче; шопар, свиня, прасе; бик, крава, теле; котарак, котка, коте. Семействата са представени с картинки, надпис на имената, които за тази възраст са само за визуална информация и на по-късен етап/възраст подготовка за че-

тене и съответните 3D фигури за всеки член на съответното семейство. С въвеждането на имената на членовете на всяко семейство, разказваме и за външни белези и характерни особености на всеки един, с какво се хранят /като всичко това е представено и с реални храни – зърно, сено и т.н./, Защо ги отглеждаме?, Кой какво ни дава?, Кой с какво се храни?, Кой се грижи за тях? /Ферма, фермер, силос за съхранение на фураж и др./ за децата беше интересно да разберат с какво е полезно всяко семейство, какво дава на хората. По този начин представихме нови понятия /сено, вълна, подкова, фермер, ферма, мляко, кашкавал, месо и др./ въвеждаме и понятие с карта за обобщение „живи същества“ с изображенията на представените животни от фермата.

Работата в малки групи разделихме на четири екипа: да приготвят сандвичи с продукти от фермата, с които след урока се почерпихме; да откриват храната за всяко от представените семейства; подреждане на пъзел – изображения на животни от фермата; откриване на кой в каква къща живее. Припомнят се правилата за работа в малки групи и децата започват самостоятелна работа.

В края на ситуацията всички се събрахме отново на кръга и с помощта на учителя децата презентират своята работа по екипи. Учителят и децата дават своята обратна връзка и преценка по поставените задачи, свършената работа и научените знания.

Фигура 2. Урокът за деня – тема „Домашни животни – класификация“

Вместо заключение: Социалните умения на човека са определящ фактор за общественото функциониране. Добрите обноси, ефективното общуване с другите, зачитането на чувствата на другите и изразяването на личните нужди са важни компоненти на социалните умения. Подпомагането на децата да развият тези важни умения изисква различен набор от стратегии във всеки етап от развитието.

Стабилното социално благополучие помага на децата да изследват и да се ориентират в нова среда и опит, улеснява развитието на отношенията с възрастни и връстници и подкрепя способността им да участват в нови дейности.

Овладейвайки новата си роля децата придобиват по-пълнен житейски опит, наситен с нови ярки емоции и съдържание, затвърждават знанията за нови форми на комуникация и взаимодействие, разширяване на речниковия запас, придобиват социални умения, постигат ново положително емоционално състояние.

В заключение е важно да подчертаем, че предучилищната възраст е чувствителна към социалното познание поради бързото развитие на възпитанието, паметта, мисленето, въображението, речта на детето, стабилизирането на неговата емоционална и волева сфера. Тези психологически постижения позволяват на по-големите деца не само ефективно да се вписват в света на възрастните, но и активно да го овладяват, да правят избор в обществото. Организираната социална среда на детската градина напълно осигурява развитието на индивидуалността на детето в предучилищна възраст, подготвя го за нова социална роля.

References:

1. Montesori, M., Popivashtiyat um, 2017, Izdatelstvo Asenevtsi